

POVINNOSŤ ZAPLATIŤ V SKÚŠOBNEJ DOBE POŠKODENÉMU ŠKODU SPÔSOBENÚ TRESTNÝM ČINOM

Pri podmienenom odložení trestu odňatia slobody uloženého za trestný čin podvodu, keď bola páchatel'ovi zároveň uložená povinnosť zaplatiť v skúšobnej dobe škodu spôsobenú poškodeným, nie je možné túto povinnosť spochybniť odkazom na údajnú trestnú činnosť poškodených, ktorá mala byť zdrojom finančných prostriedkov, o ktoré ich páchatel' svojim podvodným konaním pripravil.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 197/2022 z 12. apríla 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditiša a zo sudcov Libora Duřu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **M. D.**, zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Schmidlom, Záhorácka 11/A, Malacky, proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V č. k. 7 T 47/2014 z 22. januára 2018, uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 To 65/2018 z 24. januára 2019 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tdo 48/2021 z 5. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 4, čl. 13 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 T 47/2014 z 22. januára 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“), uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 To 65/2018 z 24. januára 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Tdo 48/2021 z 5. októbra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Sťažovateľka zároveň navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, napadnuté uznesenie krajského súdu a napadnutý rozsudok okresného súdu a vec im vrátiť na ďalšie konanie. Sťažovateľka si uplatňuje aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Napadnutým rozsudkom okresného súdu bola sťažovateľka uznaná vinnou z pokračovacieho zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), pričom trom poškodeným spôsobila škodu vo výške 61 242,78 eur, 6 638,78 eur a 56 429,66 eur. Za to bol sťažovateľke uložený trest odňatia slobody vo výmere troch rokov, ktorého výkon bol podmienene odložený podľa § 51 ods. 1 a 2 Trestného zákona na skúšobnú dobu v trvaní 5 rokov za súčasného uloženia probačného dohľadu. Zároveň podľa § 51 ods. 2 a ods. 4 písm. c) Trestného zákona uložil sťažovateľke povinnosť spočívajúcu v príkaze zaplatiť v skúšobnej dobe škodu spôsobenú poškodeným.

3. Proti napadnutému rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, ktoré krajský súd napadnutým uznesením zamietol ako nedôvodné. Následne podala sťažovateľka aj dovolanie, a to z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), g) a i) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti bez bližšieho zdôvodnenia alebo kontextu uviedla, že súdy mali poskytnúť ochranu majetku, ktorý bol podľa nej nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom, pretože okresný súd ju zaviazal na náhradu škody, pričom podľa sťažovateľky finančné prostriedky, o ktoré ukrátila poškodených, mali pochádzať aj z ich bližšie nešpecifikovanej trestnej činnosti – čo je podľa nej v rozpore s čl. 20 ods. 1 ústavy. Okrem toho sťažovateľka uviedla, že súdy jej uložili povinnosť nahradiť škody v celkovej výške 124 311,22 eur, a to v rámci skúšobnej doby trvajúcej 5 rokov, čo je podľa nej objektívne nespĺniteľná podmienka. Takáto povinnosť je podľa sťažovateľky neprimeraným trestom [obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) Gatt proti Malte], ktorý sa prieči základným princípom právneho štátu a v konečnom dôsledku znamená porušenie ňou označených základných práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), základného práva odoprieť výpoveď, ak by ňou malo byť spôsobené nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe (čl. 47 ods. 1 ústavy), ako aj ústavných pravidiel rovnosti a zákazu diskriminácie (čl. 12 ods. 1 a 4 ústavy), resp. legálneho ukladania povinností (čl. 13 ods. 1 ústavy) napadnutým rozsudkom okresného súdu, napadnutým uznesením krajského súdu, ako aj napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

6. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu:

7. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“)

a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

8. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

9. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že napadnutý rozsudok okresného súdu bol predmetom súdneho prieskumu realizovaného krajským súdom na základe sťažovateľkou podaného odvolania. Konanie o tomto odvolaní bolo skončené napadnutým uznesením krajského súdu. Pre rozhodnutie ústavného súdu v časti namietaného porušenia označených práv napadnutým rozsudkom okresného súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavou sťažnosťou prezentovaného porušenia označených práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým rozsudkom okresného súdu. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti nemá ústavný súd danú právomoc, preto ju bolo potrebné v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

10. Sťažovateľka tiež namieta porušenie svojich v ústavnej sťažnosti označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým krajský súd zamietol jej odvolanie. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie.

11. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľka aj vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu mala k dispozícii účinný prostriedok nápravy (vo forme dovolania), ktorý využila a o ktorom bol oprávnený a povinný rozhodnúť orgán verejnej moci (najvyšší súd), ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu. Rozhodovacia činnosť všeobecných súdov všetkých stupňov (vrátane dovolacieho) pritom v zásade pokrýva celý rozsah základných práv spojených s trestným konaním, ktorý je relevantný pre konanie o ústavnej sťažnosti, keďže všeobecné súdy plnia úlohu nielen ochrancov zákonnosti, ale aj prvotných ochrancov ústavnosti. Právomoc ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je preto (okrem výnimočných prípadov) uplatniteľná až po vyčerpaní riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré právna úprava subjektom zúčastneným na

konkrétnom konaní pred orgánom verejnej moci v záujme ochrany ich práv (vrátane základných práv a slobôd) poskytuje.

12. V tejto časti ústavný súd konštatuje, že námietky, ktoré sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti vyčítala napadnutému uzneseniu krajského súdu (resp. proti rozhodnutiam konajúcich trestných súdov vo všeobecnosti), si uplatnila aj vo svojom dovolaní. Pretože najvyšší súd sa v dovolacom konaní zaoberal predmetnou námietkou sťažovateľky, ústavný súd s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol ústavnú sťažnosť aj vo vzťahu ku krajskému súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

13. Najvyšší súd v napadnutom uznesení zdôraznil: „Výrok o povinnosti podľa § 50 ods. 2 a § 51 ods. 4 písm. c) Trestného zákona má inú funkciu než výrok podľa § 164 písm. a) Trestného poriadku. Zatiaľ čo povinnosť nahradiť škodu podľa § 164 písm. a) Trestného poriadku je vynútiteľná súdnym výkonom rozhodnutia, teda prípadne i proti vôli odsúdeného, a jej hlavným cieľom je odškodnenie poškodeného, výrok podľa § 50 ods. 2 a § 51 ods. 4 písm. c) Trestného zákona sleduje výrazný výchovný cieľ; odsúdenému sa ním v skúšobnej dobe pripomína, že je podmienkou jeho osvedčenia, aby podľa svojich možností aktívne usiloval o nápravu škodlivého majetkového následku spáchaného trestného činu. Tým sa prehľbuje výchovný vplyv podmieneného odkladu výkonu trestu, pretože nesplnenie tejto podmienky je dôvodom vyslovenia, že sa odsúdený neosvedčil (primerane pozri R 11/1967).“ (s. 11 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu). Najvyšší súd ďalej v napadnutom uznesení konštatoval, že ak sťažovateľka počas plynutia skúšobnej doby nenahradí spôsobenú škodu napriek tomu, že by tak mohla urobiť, prípadne by sa o to aspoň pokúsiť, alebo sa dokonca bude jej nahradeniu úmyselne vyhýbať, môže mať takéto jej konanie za následok rozhodnutie o nariadení výkonu trestu odňatia slobody, a preto túto povinnosť uloženú sťažovateľke nie je možné považovať bez ďalšieho za neprimeraný trest.

14. Ústavný súd nevidí v relevantných už uvedených záveroch najvyššieho súdu a ani v samotnom uložení povinnosti podľa § 50 ods. 2 a § 51 ods. 4 písm. c) Trestného zákona žiadnu možnosť porušenia základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces. Súdny pri tomto uložení povinnosti postupovali podľa platných a relevantných právnych predpisov. Ústavný súd zároveň podotýka, že sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti žiadnym spôsobom nespochybnila fakt, že od poškodených skutočne podvodným spôsobom vylákala finančné prostriedky vo výške škody, ktorú má teraz nahradiť. Okrem toho s poukazom na samotné skutkové okolnosti prípadu, ako aj na obsah ďalších sťažovateľkou označených práv (čl. 12 ods. 1 a 4, čl. 13 ods. 1 a čl. 47 ods. 1 ústavy) ústavný súd konštatuje, že uloženie povinnosti v rámci podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody podľa Trestného zákona nemá nič spoločné s právom odoprieť výpoveď, zákazom diskriminácie či legálnosťou ukladania povinností.

15. Vo vzťahu k sťažovateľkou naznačovanému nelegálnemu pôvodu finančných prostriedkov poškodených ústavný súd zdôrazňuje, že s ohľadom na prezumpciu neviny nie je možné pred príslušným právoplatným odsudzujúcim rozsudkom (čo sa týka týchto poškodených, pozn.) prikladať váhu podozreniam, resp. špekuláciám osoby, ktorá už bola právoplatne odsúdená, a to vo vzťahu k výroku o treste tejto odsúdenej osoby. Napokon ak sťažovateľka tvrdí, že napadnutými rozhodnutiami došlo aj k porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy, tak to „opomenula“

previesť do petitu svojej ústavnej sťažnosti. ústavný súd sa preto touto časťou jej ústavnej sťažnosti nemohol ani meritórne zaoberať.

16. Napokon k neprimeranosti svojho trestu sťažovateľka poukázala na rozhodnutie ESLP vo veci Gatt proti Malte (28221/08). No v tomto prípade zjavne nejde o obdobný prípad, ako sa domnievala sťažovateľka. Predmetný rozsudok ESLP sa totiž týkal zmeny povinnosti zaplatiť sumu 23 300 eur určenej ako zábezpeky na kauciu trestne stíhanej osoby po tom, čo táto trestne stíhaná osoba porušila podmienku kaucie s tým, že po piatich rokoch trvania trestného stíhania táto osoba nebola spôsobilá uhradiť túto sumu, a preto jej bol uložený „náhradný trest“ odňatia slobody presahujúci 5 a pol roka (iba za neschopnosť uhradiť sumu zábezpeky bez ohľadu na prípadný trest v samotnom trestnom konaní, pozn.). S ohľadom na skutkové okolnosti prípadu sťažovateľky, najmä na výšku ňou spôsobenej škody, ako aj výšku podmienene uloženého trestu odňatia slobody, je zrejmé, že v ňou uvedenom rozsudku ESLP ide o diametrálne odlišné okolnosti aj závery.

17. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

18. Pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a sťažovateľkou označenými právami ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky, ako ich špecifikovala v petite svojej ústavnej sťažnosti (zrušenie napadnutých rozhodnutí okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu, ako aj náhrada trov právneho zastúpenia).